

Opinia Komitetu Regionów w sprawie komunikatu Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego: Sprawozdanie w sprawie wdrożenia krajowych środków w zakresie współlistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych

(2007/C 57/03)

KOMITET REGIONÓW,

uwzględniając komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego: Sprawozdanie w sprawie wdrożenia krajowych środków w zakresie współlistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych [COM(2006) 104 wersja ostateczna];

uwzględniając decyzję Komisji Europejskiej z dnia 2 grudnia 2005 r. o zasięgnięciu opinii Komitetu w tej sprawie zgodnie z art. 265 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską;

uwzględniając decyzję swego Prezydium z dnia 25 kwietnia 2006 r. o powierzeniu Komisji Rozwoju Zrównoważonego przygotowania opinii w tej sprawie;

uwzględniając rozporządzenie (WE) 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy ⁽¹⁾;

uwzględniając rozporządzenie (WE) 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności ⁽²⁾;

uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/18/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylającą dyrektywę Rady 90/220/EWG ⁽³⁾;

uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie współlistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych [2003/2098 (INI)];

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej 2003/556/WE z dnia 23 lipca 2003 r. w sprawie wytycznych w zakresie opracowywania strategii krajowych i najlepszych rozwiązań gwarantujących współlistnienie upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych;

uwzględniając opinię z inicjatywy własnej Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego przyjętą dnia 16 grudnia 2004 r. w sprawie koegzystencji upraw zmodyfikowanych genetycznie z uprawami tradycyjnymi i ekologicznymi ⁽⁴⁾;

uwzględniając swój projekt opinii (CdR 149/2006 rev. 2) przyjęty dnia 6 października 2006 r. przez Komisję Rozwoju Zrównoważonego [sprawozdawca: Pietro MARRAZZO, przewodniczący regionu Lacjum (IT/PSE)];

1. a także mając na uwadze, co następuje:

- 1.1 Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego: Sprawozdanie w sprawie wdrożenia krajowych środków w zakresie współlistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych [COM(2006) 104 wersja ostateczna], dalej zwany „Sprawozdaniem”, podtrzymuje rozdzielenie aspektów środowiskowych i zdrowotnych od aspektów ekonomicznych systemu współlistnienia upraw genetycznie zmodyfikowanych, tradycyjnych i ekologicznych.
- 1.2 Ocena braku zagrożeń dla zdrowia ludzkiego i środowiska jest wyłącznie fazą procedury niezbędnej do uzyskania zatwierdzenia produktu GMO zgodnie z dyrektywą 2001/18/WE. Ta sama procedura przewiduje specjalne środki w zakresie współlistnienia upraw i nakłada obowiązek ich wdrożenia.

⁽¹⁾ Dz.U. L 268 z 18.10.2003.

⁽²⁾ Dz.U. L 31 z 1.2.2002.

⁽³⁾ Dz.U. L 106 z 17.4.2001.

⁽⁴⁾ EKES 1656/2004.

- 1.3 Niniejsza opinia ma na celu poszerzenie dyskusji na temat współistnienia upraw, do tej pory skoncentrowanej wyłącznie na aspektach ekonomicznych, o podejście oparte na zasadzie ostrożności. Tradycyjne i ekologiczne uprawy stanowią również część środowiska i należy je chronić zgodnie z zasadą ostrożności. Ponieważ w 2004 r. wygasło moratorium na import żywności zmodyfikowanej genetycznie, czeka nas wzrost liczby zatwierdzeń produktów GMO na obszarze Unii Europejskiej, a zatem należy zapobiec nieodwracalnym tego skutkom i działaniom o charakterze spekulacyjnym.
- 1.4 Poprawnie stosowana metoda współistnienia upraw wymaga harmonizacji aspektów zdrowotnych i środowiskowych z aspektami ekonomicznymi. Realizacja w praktyce „współ-istnienia” różnych systemów upraw, gwarantująca swobodę stosowania różnych rodzajów upraw, a mianowicie tradycyjnych, ekologicznych czy też korzystających z GMO, wymaga odpowiedniej ochrony każdego z systemów. Każdy typ upraw: tradycyjny, ekologiczny i GMO, powinien mieć taką samą ontologiczną wartość, niezależnie od wartości ekonomicznej, w przeciwnym wypadku zostałyby zanegowane samo pojęcie „współistnienia”.
- 1.5 Na konferencji w Wiedniu w dniach 4-6 kwietnia 2006 r. Unia Europejska wolała nie zajmować zdecydowanego stanowiska w zakresie współistnienia upraw i pozostawić rolnikom swobodę wyboru pomiędzy metodą tradycyjną, ekologiczną a metodą stosującą organizmy zmodyfikowane genetycznie. Uzasadnienie opiera się na dwóch argumentach, a mianowicie: zróżnicowaniu terytorialnym poszczególnych państw członkowskich oraz niejednoznaczności wyników dotychczasowych skromnych doświadczeń w tym zakresie.
- 1.6 Zatem pozostawiono rynkowi zadanie wypracowania swojej własnej dynamiki, również w oparciu o preferencje konsumentów, którzy mogą swobodnie zdecydować się lub też nie na kupno produktów GMO.
- 1.7 Właściwe organy krajowe uczestniczyły w spotkaniu technicznym 19 czerwca 2006 r. oraz w posiedzeniu organów krajowych w rozumieniu dyrektywy 2001/18/WE w dniu 3 lipca 2006 r. Następne spotkanie zostało wyznaczone na styczeń 2007 r., aby kontynuować rozmowy na temat: ziemniaków, kukurydzy BT11 i kukurydzy 1570.
- 1.8 Tendencje wyrażone na tych spotkaniach jednoznacznie wskazują na chęć włączenia do dyskusji kwestii związanych z ochroną zdrowia i środowiska: siedem państw członkowskich na osiem opowiedziało się za kluczową rolą zasady ostrożności; odnośnie kukurydzy BT11 osiem państw na dziewięć przedstawiło uwagi, które nie zostały uwzględnione przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA); odnośnie kukurydzy 1570 osiem państw na dziewięć skarżyło się na niewystarczające dane naukowe na temat skutków dla środowiska; odnośnie planów monitorowania krytyczne uwagi przedstawione przez siedem na dziewięć państw członkowskich nie zostały uwzględnione przez EFSA.
- 1.9 Jak wiadomo, kierunek przyjęty przez samo ustawodawstwo europejskie nakłada obowiązek ciągłego śledzenia potencjalnych zagrożeń dla zdrowia ludzi i środowiska, a zatem wydaje się niekonsekwentne podejście skoncentrowane wyłącznie na aspektach ekonomicznych współistnienia upraw.

Na dowód przypomina się, co następuje:

- 1.10 Zasada ostrożności, w kształcie zdefiniowanym w art. 7 rozporządzenia (WE) 178/2002, stanowi metodę analizy operacyjnej ryzyka, do której zastosowania można się odwołać w wypadku potencjalnego niebezpieczeństwa w sytuacji, gdy niepewność naukowa nie pozwala na dokonanie całościowej oceny bezpieczeństwa a priori (Europejski Trybunał Sprawiedliwości, orzeczenie z dnia 9 września 2003 r., sprawa C-236/01).
- 1.11 Pierwotne sformułowanie zasady ostrożności czerpało z zasady zrównoważonego rozwoju.
- 1.12 Zasadę rozwoju zrównoważonego można zdefiniować jako związek między dynamiką działalności ludzkiej a globalnym kontekstem biofizycznym: związkiem tym należy kierować w sposób umożliwiający z jednej strony rozwój jednostek, a z drugiej — ochronę globalnej równowagi biofizycznej, z jednoczesnym odpowiednim ich zrównoważeniem.
- 1.13 Zdaniem Komitetu warto przywołać w skrócie definicje zasady ostrożności i zasady rozwoju zrównoważonego, ponieważ uznaje się w istocie, że wiążą się one nierozdzielnie z właściwie stosowaną metodą współistnienia systemów rolnych.

- 1.14 Rozporządzenie w sprawie niepowtarzalnych identyfikatorów ⁽⁵⁾, decyzja w sprawie rejestrów ⁽⁶⁾ oraz rozporządzenie wprowadzające w życie rozporządzenie (WE) 1829/2003 otwierają drogę do prawidłowego, empirycznego zastosowania kryterium współistnienia systemów rolnych, a jednocześnie zapewnienia przejrzystości i możliwości odtworzenia historii produktu.
- 1.15 Uzupełnieniem i syntezą prawodawstwa w tym zakresie jest zobowiązanie do etykietowania i identyfikowalności produktów i pasz zawierających GMO w ilości przekraczającej próg tolerancji w przypadku technicznie nieuniknionego, niezamierzonego zmieszania się upraw.
- 1.16 Przyjmuje się zatem ostrożne podejście obejmujące staranną ocenę i kontrolę zagrożeń przed podjęciem działań w zakresie badań naukowych, produkcji i wprowadzania do obrotu produktów powstałych z wykorzystaniem GMO.
- 1.17 Ewentualne zagrożenia dla zdrowia ludzi i zwierząt oraz dla środowiska nigdy nie są pomijane, a każdy akt prawodawczy Wspólnoty zawiera w preambule wyraźne do nich nawiązanie.
- 1.18 By na obszarze UE umożliwić wprowadzanie do obrotu nowych produktów genetycznie zmodyfikowanych, należy mieć na uwadze i uwzględnić ryzyko przypadkowego zanieczyszczenia genetycznego w rolnictwie oraz skutki ekonomiczne mieszania się upraw GMO z nie GMO.
- 1.19 Dotychczas Unia Europejska umożliwiła i narzuciła wszystkim państwom członkowskim wprowadzenie nieznaczonej liczby odmian GMO.
- 1.20 Uprawniło to w rzeczywistości do stopniowego wprowadzenia w Europie upraw modyfikowanych genetycznie i wywołało ostrą krytykę z powodu ich niezgodności z innymi uprawami oraz z powodu niestwierdzenia ich nieszkodliwości dla środowiska — rozumianego jako zróżnicowane dziedzictwo genetyczne — i dla zdrowia ludzkiego.
- 1.21 W prawodawstwie Wspólnoty widoczna jest obawa przed przypadkowym zanieczyszczeniem: przypadkowe wprowadzenie GMO do upraw ekologicznych lub tradycyjnych zostało uznane za „technicznie nieuniknione”, a zatem stwierdzono niemożliwość osiągnięcia „tolerancji zero”.
- 1.22 Przypadkowe zanieczyszczenie skutkuje dla rolników prowadzących uprawy tradycyjne i ekologiczne kosztami podjęcia środków mogących zapobiec zanieczyszczeniu, a także stanowi zaprzeczenie idei uprawy ekologicznej, która wiąże się nieodłącznie z czystością metod uprawnych i ich rezultatów.
- 1.23 Należy chronić zasadę swobodnej inicjatywy gospodarczej każdego przedsiębiorcy rolnego, która przekłada się nie tylko na swobodę wyboru najbardziej odpowiedniego z ekonomicznego punktu widzenia systemu produkcyjnego, ale również na potrzebę segregacji wybranych upraw w celu uniknięcia wzajemnego zanieczyszczenia.
- 1.24 Z drugiej strony należy chronić swobodę wyboru produktów ze strony konsumenta, zachowując ich czystość zarówno na etapie wprowadzania do obrotu, jak i na etapie poprzedzającym, czyli w fazie uprawy, poprzez identyfikowalność produktów i zapobieganie zanieczyszczeniu pomiędzy poszczególnymi systemami produkcji rolnej.
- 1.25 W Unii Europejskiej można uprawiać lub wprowadzać do obrotu jedynie zatwierdzone organizmy zmodyfikowane genetycznie, a aspekty zdrowotne i środowiskowe zostały uregulowane dyrektywą 2001/18/WE w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz rozporządzeniem (WE) 1829/2003 w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy.
- 1.26 Art. 26a dyrektywy 2001/18/WE, wprowadzony rozporządzeniem zmieniającym (WE) 1829/2003, stanowi, że państwa członkowskie mogą przyjąć stosowne przepisy krajowe w zakresie współistnienia upraw w celu uniknięcia niezamierzonego wystąpienia GMO w innych produktach, lecz nie narzuca takiego obowiązku.

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 65/2004 z dnia 14 stycznia 2004 r. ustanawiające system ustanawiania oraz przypisywania niepowtarzalnych identyfikatorów organizmom zmodyfikowanym genetycznie, Dz.U. L 10 z 16.1.2004.

⁽⁶⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 2001/18 z 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylająca dyrektywę Rady 90/220/EWG, Dz.U. L 106 z 7.4.2001.

- 1.27 W rozumieniu art. 22 dyrektywy 2001/18/WE państwa członkowskie nie mogą zakazywać, ograniczać ani utrudniać wprowadzenia do obrotu zatwierdzonych organizmów GMO.
- 1.28 W zaleceniu Komisji 2003/556/WE z dnia 23 lipca 2003 r. zaproponowano niezwykle istotne wytyczne. W preambule zaleceń Komisja:
- precyzuje, że „procedura udzielenia ostatecznego zezwolenia przewidziana w dyrektywie 2001/18/WE obejmuje określone środki w zakresie współistnienia upraw zmierzające do ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska, których wdrożenie jest obowiązkowe”,
 - ubolewa z powodu zagrożeń związanych z nieprawidłowym stosowaniem metody współistnienia upraw, potencjalnych strat ekonomicznych i skutków mieszania się upraw zmodyfikowanych genetycznie z niezmodyfikowanymi, a także wskazuje na celowość wprowadzania najbardziej odpowiednich środków w zakresie zarządzania w celu minimalizacji ryzyka mieszania się upraw,
 - zaleca, by każde państwo członkowskie przyjęło „strategie krajowe i najlepsze rozwiązania” zgodnie ze specyfiką agronomiczną danych obszarów.
- 1.29 A zatem zostaje wykluczona, jako niewykonalna w praktyce, opcja „tolerancji zero”, jednak współistnienie należy realizować w oparciu o zasadę ostrożności, stosując „najlepsze rozwiązania” w celu uniknięcia „nieodwracalnych skutków”.

przyjął na 67. sesji plenarnej w dniach 6-7 grudnia 2006 r. (posiedzenie z dnia 6 grudnia) następującą opinię:

2. Stanowisko Komitetu Regionów

Komitet Regionów

2.1 Zagadnienia wstępne

Podkreśla następujące kwestie warunkujące poprawne stosowanie metody współistnienia upraw rolnych i ochrony bioróżnorodności w rolnictwie.

2.1.1 Niewystarczające kontrole:

a) **uznaje** za niewystarczający obecny system kontroli i **odwołuje się** do wyników ogólnej dyskusji w Radzie dnia 9 marca 2006 roku, kiedy to większość państw członkowskich wnioskowało o usprawnienie systemu oceny naukowej prowadzonej przez EFSA przy procedurze zatwierdzeń GMO, skarżąc się na niewielką liczbę interwencji ze strony EFSA i na fakt, że przy podejmowaniu decyzji EFSA często nie uwzględnia ocen naukowych przeprowadzonych przez państwa członkowskie.

2.1.2 Niewystarczająca procedura oceny ryzyka:

a) **podkreśla**, że ocenę ryzyka przewidzianą w dyrektywie 2001/18/WE przeprowadza sam podmiot zainteresowany wprowadzeniem produktu GMO do obrotu, zwracając się do kompetentnych organów państw członkowskich oraz do Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) jedynie o dokonanie oceny poprawności przedstawionych danych;

b) **zaleca** uproszczenie i bardziej rygorystyczne stosowanie procedury zmieniającej lub unieważniającej zezwolenie na GMO w wypadku pojawienia się zagrożeń, w celu zapobieżenia zamierzonemu uwalnianiu GMO w handlu lub w ramach kontrolowanego zastosowania przez okres oczekiwania na unieważnienie bądź zmianę zezwolenia;

c) **zaleca** zmianę systemu monitorowania w fazie wprowadzenia do obrotu i sprzedaży produktu obejmującego podwójną procedurę kontroli oraz ograniczenie kosztów w przypadkach, gdy stosowana jest „uproszczona” procedura w rozumieniu dyrektywy 2001/18/WE.

2.1.3 Niewystarczające uregulowania dotyczące nasion:

a) **uważa**, że kluczową kwestią w dyskusji jest ustalenie progu dla nasion oraz że metoda współistnienia upraw nie może dobrze funkcjonować, jeżeli nie stosuje się odpowiednio czystych nasion;

b) jednocześnie **uznaje** współistnienie upraw za metodę pozwalającą na zachowanie wszystkich form upraw rolnych, której wartość zostałaaby zniweczona już na samym początku, gdyby dopuszczono stosowanie w uprawach zanieczyszczonych nasion.

2.1.4 Niewystarczający poziom ochrony przy progu 0,9 dla upraw tradycyjnych i ekologicznych:

a) **uważa**, że próg procentowy zanieczyszczenia na poziomie 0,9 podważa czystość metody ekologicznej;

b) **uważa**, wychodząc z powyższego założenia, że jeżeli tolerancja zero jest w praktyce niemożliwa, to próg procentowy dla upraw ekologicznych powinien zbliżyć się do zera, ograniczając występowanie GMO do poziomu nieuniknionego technicznie poprzez przyjęcie odpowiednich środków zapobiegających przypadkowemu mieszaniu się upraw;

c) **uznaje** próg na poziomie 0,9 za zbyt wysoki dla rolnictwa tradycyjnego, jako że może on w przypadku wielokrotnego i wieloletniego skażenia szybko prowadzić do wysokiego stopnia zanieczyszczenia środowiska i łańcucha produkcji żywności.

2.1.5 Niewystarczająca klauzula ochronna jako jedyna metoda przeciwdziałania w razie wystąpienia zagrożeń dla zdrowia i środowiska:

- a) **przypomina**, że prawodawstwo europejskie przewiduje ponadto w art. 23 dyrektywy 2001/18/WE klauzulę ochronną, jako metodę zapobiegającą bezpośredniemu zastosowaniu zasady ostrożności, opartą na motywach nr 4, 5, 6, 8, 16, 19, 20, 22, 56 preambuły tejże dyrektywy;
- b) **ubolewa** nad zbyt skomplikowaną procedurą i **życzy sobie**, by możliwość odwołania się do klauzuli ochronnej, obecnie przyznanej wyłącznie państwom członkowskim, została rozszerzona również na organy terytorialne lub regiony poprzez zdecentralizowanie lub delegowanie zadań na podstawie przepisów krajowych;
- c) **wskazuje**, że art. 95 ust. 5 traktatu o WE zasadniczo umożliwiłyby dalsze działania ochronne i ubolewa nad restrykcyjną praktyką podejmowania decyzji przez Komisję wobec działań państw członkowskich powołujących się na ten przepis.

2.2 Uwagi ogólne na temat komunikatu Komisji

2.2.1 **Podkreśla** znaczenie ścisłej współpracy między państwami członkowskimi i wymiany wyników badań w dziedzinie współistnienia upraw.

2.2.2 **Uważa za konieczne**, by środki w zakresie współistnienia upraw pozwalały na zachowanie różnorodności typów i metod produkcji rolnej, a zatem także — swobody wyboru ze strony rolników i konsumentów.

2.2.3 **Podkreśla** potrzebę udostępnienia zainteresowanym stronom i obywatelom pełnych i obiektywnych informacji na temat GMO i współistnienia upraw.

2.2.4 **Podkreśla** fakt, że w UE doświadczenia w zakresie upraw genetycznie zmodyfikowanych są bardzo ograniczone.

2.2.5 **Popiera** zamiar Komisji, by uzyskać więcej informacji na temat krajowych systemów w zakresie odpowiedzialności i ich wpływu na przepisy w zakresie współistnienia upraw.

2.2.6 **Akcentuje** fakt, że w czterech państwach członkowskich stanowiącym prawu w zakresie współistnienia upraw leży również w kompetencji regionów, natomiast w innych przypadkach władze regionalne i/lub lokalne są odpowiedzialne za wdrażanie środków w tym zakresie.

2.2.7 **Przypomina i popiera** punkt widzenia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, który w swej opinii dotyczącej współistnienia upraw wskazał potrzebę uregulowania na szczeblu krajowym i lokalnym środków w zakresie ochrony rezerwatów przyrody zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz fauny i flory, dyrektywą 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz w zakresie ochrony innych ekologicznie wrażliwych obszarów.

2.2.8 **Podkreśla**, że badania publiczne przeprowadzone w częściach Lacjum zaangażowanych w eksperymenty GMO dowiodły możliwości pozostawiania śladów materiału GMO na tym terenie, szczególnie w określonych warunkach glebowo-

klimatycznych, a także możliwości jego przenoszenia się z gleby do zasobów wodnych.

2.2.9 **Uważa**, że prawdziwie dogłębna i niezależna ocena zagrożeń związanych z uprawą określonego GMO może zostać przeprowadzona jedynie na szczeblu lokalnym za pomocą konkretnych badań.

2.2.10 **Podkreśla**, że wiele władz lokalnych i regionalnych opowiedziało się przeciwko uprawom GMO na swoim obszarze, deklarując, że są „strefami wolnymi od GMO” (*zone GMO-free*), i że zostały utworzone skupiające je sieci, jak na przykład sieć czterdziestu samorządów lokalnych i regionalnych wolnych od GMO. Poszczególne władze regionalne próbowały również prawnie uregulować swój status jako stref wolnych od GMO. Dopuszczalność takich działań stanowi obecnie przedmiot sporu prawnego pomiędzy Komisją a Górną Austrią, rozpatrywanego przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości.

2.3 Oparcie się na sprawdzonych już metodach i praktykach w dziedzinie segregacji upraw

2.3.1 **Odnotowuje**, że w swym komunikacie Komisja podkreśla „ograniczone doświadczenia praktyczne w zakresie upraw zmodyfikowanych genetycznie”.

2.3.2 W związku z tym **podkreśla**, że nie ma całkowicie sprawdzonych metod i praktyk segregacji upraw, które można by zastosować w celu zapewnienia współistnienia upraw w sposób wolny od ryzyka.

2.4 Proporcjonalność

2.4.1 **Podkreśla**, że zalecenie 2003/556/WE Komisji wprowadza parametr „proporcjonalności”, rozumiany jako zasada, zgodnie z którą środki odnoszące się do współistnienia upraw powinny odpowiadać kryteriom wydajności, efektywności pod względem kosztów i proporcjonalności.

2.4.2 Niemniej jednak **odnotowuje**, że progi „technicznie nieuniknione” zanieczyszczenia nałożone przez to rozporządzenie stosują się jedynie do ustalenia wartości granicznej, po której przekroczeniu powstaje obowiązek etykietowania, a nie do wyznaczenia limitu w zakresie współistnienia upraw.

2.5 Wybór właściwej skali

2.5.1 Co się tyczy szczebla zastosowania współistnienia upraw, **odnotowuje**, że zgodnie ze sprawozdaniem podejście państw członkowskich w tym zakresie w przeważającej części nie dotyczyło zastosowania środków na skalę regionalną, lecz odnosiło się do bardzo małej skali, w tym najwyżej do uregulowania kwestii sąsiadujących ze sobą gospodarstw.

2.5.2 **Uważa** zatem, że rozpatrywanie możliwości współistnienia upraw zgodnie ze środkami, które w niewielkim stopniu stosowano na szeroką skalę i przez dłuższy czas, jest jeszcze bardzo odległą perspektywą.

2.5.3 **Podkreśla**, że na tle obecnych badań naukowych jak i istniejących ram prawnych, „odpowiednim szczeblem” dla realizacji współistnienia upraw nie jest poziom poszczególnych zakładów rolnych, lecz region bądź samorząd lokalny.

2.6 Przepisy w zakresie odpowiedzialności

2.6.1 **Przyjmuje do wiadomości** stwierdzenie Komisji, że w wielu państwach członkowskich istnieje tendencja, by straty ekonomiczne powstałe w wyniku przypadkowego zanieczyszczenia GMO obejmować przepisami dotyczącymi odpowiedzialności cywilnej.

2.6.2 Niemniej jednak **podkreśla**, że nie jest to jedyne podejście, które należałoby obowiązkowo przyjąć, wzięwszy pod uwagę pewną swobodę wyboru przyznaną w tym względzie przez zalecenie każdemu państwu członkowskiemu i że możliwe jest zatem zastosowanie również odpowiedzialności karnej lub administracyjnej.

2.6.3 **Przypomina** ponadto, że dyrektywa 2001/18/WE stanowi, że jej postanowienia są bez uszczerbku dla ustawodawstwa krajowego państw członkowskich w zakresie odpowiedzialności środowiskowej.

2.7 Monitorowanie i ocena

2.7.1 Opowiadając się za potrzebą poddania środków w zakresie zarządzania i instrumentów przyjętych w zakresie współistnienia upraw stałemu monitoringowi i ocenie, **podkreśla**, że zalecenie Komisji nałożyło w istocie na państwa członkowskie zobowiązanie do ustanowienia odpowiednich systemów kontroli i inspekcji.

2.7.2 **Przyjmuje do wiadomości**, że — jak podkreśla Komisja — wzięwszy pod uwagę niewielką skalę upraw GMO, wiele państw członkowskich nie opracowało jeszcze programów monitorowania i oceny.

2.7.3 Z pewnym zaniepokojeniem **zwraca uwagę**, że w tych państwach członkowskich, gdzie wartość rynkowa pasz zmodyfikowanych genetycznie różni się od wartości pasz niezmodyfikowanych i/lub gdzie typowo lokalny charakter bądź chronione pochodzenie produktów są powodem do chluby narodowej i tworzą wartość dodaną, identyfikacja rynków jako GMO lub nie GMO prowadziłyby do mniejszego zainteresowania ze strony konsumentów, a zatem do spadku ceny rynkowej i ewentualnych szkód ekonomicznych.

2.8 Uprawa ekologiczna

2.8.1 **Stwierdza**, że progi przypadkowego występowania materiału GMO ustalone przez prawodawstwo wspólnotowe dotyczące produktów zawierających GMO stosują się zarówno do tradycyjnych, jak i ekologicznych produktów rolnych i **nie popiera** tego rozwiązania.

2.8.2 **Podkreśla**, że rozporządzenie dotyczące hodowli ekologicznej domyślnie zakłada zakaz stosowania GMO w tej dziedzinie i że z tego powodu w procesie produkcyjnym nie można używać materiału, w tym nasion, których etykieta wskazuje na występowanie GMO.

2.8.3 **Dodaje**, że Komisja nie wspomina w ogóle hodowli ekologicznej.

2.8.4 Zdecydowanie **zwraca uwagę** na potrzebę zastosowania w wypadku upraw ekologicznych progu bliższego zasadzie „zero tolerancji”.

2.9 Standardy czystości nasion

2.9.1 **Zwraca uwagę**, że nasiona są środkiem rozpowszechnienia — zamierzonym bądź nie — innowacji biotechnologicznych wśród upraw i w środowisku, stanowią zatem podstawową zmienną współistnienia upraw.

2.9.2 **Przypomina** stanowisko przyjęte przez Parlament Europejski w rezolucji 2003/2098(INI), zgodnie z którym informacje dotyczące występowania GMO w nasionach stanowią warunek prawidłowego wdrażania dyrektywy 2001/18/WE, szczególnie w kwestii monitorowania negatywnych skutków GMO dla zdrowia ludzkiego i środowiska, a także odtworzenia historii produktu i stosowania środków awaryjnych.

2.10 Wybór środków

2.10.1 **Utrzymuje**, że konieczne jest określenie najbardziej odpowiednich środków umożliwiających współistnienie upraw o minimalnym bądź — w każdym razie — jak najniższym poziomie ryzyka.

2.10.2 **Podkreśla**, że najlepsze rozwiązania można zdefiniować jako te metody segregacji upraw, które pozwalają na poszanowanie współistnienia upraw pod względem ontologicznym.

2.10.3 **Zgadza się** ze stwierdzeniem, że ze względu na to, iż dostępna wiedza naukowa i praktyczne doświadczenie w zakresie identyfikacji i stosowania najlepszych rozwiązań, jak też środków, są ograniczone, a zatem środki te powinny być ściśle określone i restrykcyjne.

2.10.4 **Podkreśla**, że dokładne wskazanie przez Komisję środków, które należy przyjąć w celu przestrzegania zasady ostrożności we wprowadzaniu współistnienia upraw, pozwala sądzić, że ten poziom szczegółowości może stanowić przeszkodę w zastosowaniu współistnienia upraw lub uczyni je tak trudnym czy kosztownym, że stanie się ono nieekonomiczne.

2.10.5 **Przypomina**, że Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w swej opinii, która była tu już cytowana, zalecił, by uprawa GMO była zabroniona w sytuacji, gdy uniemożliwia ona lub nadmiernie utrudnia tradycyjną hodowlę roślin należących do tych samych bądź pokrewnych upraw.

2.10.6 **Podziela** stanowisko przyjęte w rezolucji 2003/2098 (INI) Parlamentu Europejskiego, zgodnie z którym dobrowolna bądź ograniczona do skali regionalnej rezygnacja z upraw GMO może stanowić najbardziej skuteczny i opłacalny środek gwarantujący współistnienie upraw.

2.10.7 **Uważa**, że podejście Komisji jest zawężone w porównaniu z zaleceniem 2003/556/WE, zwłaszcza że od 2003 r. do dzisiaj badania naukowe przyniosły niewiele nowych rezultatów, a liczba przypadków zastosowania współistnienia upraw jest marginalna; **uważa** zatem, że należy poczekać na wyniki, które byłyby bardziej znaczące w perspektywie średnio- i długoterminowej, skoro w wielu państwach członkowskich doświadczenia badawcze w tym zakresie są wstrzymane.

2.10.8 W związku z tym **popiera** potrzebę wyodrębnienia przez Komisję specjalnych środków na finansowanie badań, aby umożliwić ocenę oddziaływań społeczno-gospodarczych GMO na szczeblu lokalnym i regionalnym.

2.10.9 **Podkreśla**, że władze lokalne i regionalne — jako jednolite obszary administracyjne — są najbardziej odpowiednim szczeblem do oceny wpływu wprowadzenia upraw GMO na każdym terytorium, a także do opracowania środków w zakresie współistnienia upraw, które byłyby zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, jak i do uwzględnienia interesów lokalnych oraz zarządzania możliwymi rozwiązaniami.

2.11 Zarządzanie ryzykiem

2.11.1 **Przyjmuje do wiadomości** fakt, że stosowanie zatwierdzonych produktów zmodyfikowanych genetycznie może być zabronione wprawdzie tylko na podstawie art. 23 dyrektywy 2001/18/WE lub art. 95 ust. 4 lub 5 TWE, ale stosowanie to powinno być zgodne z zasadą ostrożności, która powinna przyświecać bezpiecznemu wdrażaniu systemu współistnienia upraw.

2.11.2 **Wskazuje** na fakt, że w wypadku wykrycia zagrożenia dla środowiska bądź zdrowia, po udzieleniu zezwolenia można wszcząć procedurę unieważniającą to zezwolenie i zmieniającą warunki jego wydania oraz **podkreśla**, że z uwagi na stałe postępy w dziedzinie badań naukowych wydaje się możliwe, że w przyszłości wykryte zostaną profile ryzyka obecnie jeszcze niedowiedzione naukowo.

2.11.3 **Uważa**, że procedura zmiany bądź unieważnienia zezwolenia w wypadku wystąpienia zagrożeń jest zbyt długa i skomplikowana i że obowiązujący system nadzoru nie spełnia swojego zadania; **zwraca uwagę** na zagrożenia dla handlu i kontrolowanego zastosowania związane z zamierzonym, ciągłym uwalnianiem GMO w oczekiwaniu na unieważnienie bądź zmianę zezwolenia.

2.11.4 **Wskazuje** na widoczne w niektórych krajach, stosujących od kilku lat uprawy zmodyfikowane genetycznie, tendencje do zmiany stanowiska w celu odbudowania równowagi w pewnych obszarach i uprawach również ze względu na obecność szkodników, które wykształciły odporność na modyfikacje genetyczne.

3. Zalecenia Komitetu Regionów

3.1 **Wzywa** przede wszystkim do przedsięwzięcia środków zaradczych odnośnie do kwestii wstępnych poruszonych w punkcie 2.1. Nowe procedury w zakresie kontroli i oceny zagrożeń dla zdrowia i środowiska, czystość nasion, oddelegowanie stosowania klauzuli ochronnej, możliwość wprowadzenia w życie „najlepszych rozwiązań” na podstawie wyników badań naukowych średnio- i długoterminowych oraz zmiana ustalonych progów procentowych tolerancji stanowią pierwszy krok na drodze ku poprawnemu stosowaniu współistnienia upraw; do momentu wejścia w życie tych środków zaradczych nadal obowiązują obecne zakazy określonych produktów GMO, wydane przez państwa członkowskie zgodnie z zasadą ostrożności.

3.2 **Popiera** potrzebę uregulowania środków ochrony rezerwatów i innych obszarów ekologicznie wrażliwych na szczeblu

krajowym i lokalnym, wyrażoną już przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w opinii w sprawie koegzystencji upraw (CESE 1656/2004).

3.3 **Uważa** za konieczną bardziej ścisłą współpracę między EFSA a władzami krajowymi kompetentnymi w dziedzinie współistnienia upraw i **zachęca** Komisję do kontynuacji działań w tym kierunku.

3.4 **Popiera** potrzebę aktywnego udziału władz regionalnych i lokalnych w procesie konsultacji w dziedzinie współistnienia upraw i wzywa Komisję do bardziej systematycznego i pełniejszego uwzględnienia wymiaru regionalnego i lokalnego w raporcie na temat współistnienia upraw, który Komisja przedstawi w 2008 r.

3.5 **Wnosi** o włączenie Komitetu w proces opracowania norm wspólnotowych mających rozwiązać kwestie wstępne niezbędne do wprowadzenia w życie metody współistnienia upraw, tak aby wypracować niezależne, ale jednocześnie zharmonizowane stanowiska, uniemożliwiające powstanie wyraźnych różnic, które mogłyby spowodować nietypowe przepływy kapitału na inwestycje w te miejsca, gdzie przepisy są bardziej liberalne.

3.6 **Zachęca** państwa członkowskie do opracowania odpowiednich programów monitorowania oraz oceny środków zarządzania i planowanych instrumentów.

3.7 **Wzywa** do przeprowadzenia konkretnych badań na danym obszarze przed wprowadzeniem GMO oraz **zachęca** Komisję i państwa członkowskie do zdefiniowania programów i zasobów w celu udzielenia jak największego wsparcia technicznego i finansowego dla badań naukowych, m.in. na szczeblu regionalnym i lokalnym.

3.8 **Podkreśla** potrzebę wyraźnego odniesienia do zasady ostrożności w przepisach krajowych i regionalnych dotyczących współistnienia upraw.

3.9 **Wzywa** Komisję do odpowiedniego uwzględnienia w swych wnioskach legislacyjnych:

- konieczności zharmonizowania wytycznych krajowych i lokalnych dotyczących minimalnej odległości pomiędzy różnymi typami upraw, z zachowaniem zasady pomocniczości;
- przepisów wspólnotowych dotyczących rejonów przygranicznych i importu transgranicznego zgodnie z postanowieniami Protokołu z Kartagenu;
- ustalenia dla rolnictwa tradycyjnego na szczeblu wspólnotowym jednolitych progów poniżej 0,9 %, możliwie najbliższych poziomowi tolerancji zero — dla nasion i rolnictwa ekologicznego próg powinien wynosić 0;
- faktu, że opracowanie dobrych rozwiązań oraz ocena danych naukowych i ekonomicznych dotyczących środków segregacji oraz upraw i nasion może stanowić niemożliwą do pokonania przeszkodę nie o charakterze ideologicznym, ale empirycznym, stojącą na drodze do zastosowania współistnienia odmiennych systemów rolnych — w pewnych warunkach współistnienie upraw jest w istocie niemożliwe lub nieekonomiczne;

e) faktu, że istnieją jednorodne organy administracyjne, które mają autonomiczną władzę ustawodawczą w zakresie wydawania wiążących przepisów na swym obszarze i których autonomia ustawodawcza jest uznawana albo przez prawo krajowe, albo przez postanowienia konstytucyjne, i że zgodnie z zasadą pomocniczości należy uznać ich prawo do stwierdzenia niemożności zastosowania środków ostrożności i najlepszych praktyk oraz umożliwić im wprowadzenie statusu dla obszarów upraw bez GMO.

3.10 **Wzywa** państwa członkowskie i regiony do zapewnienia współpracy transgranicznej z obszarami sąsiadującymi w celu zagwarantowania skutecznego funkcjonowania środków dotyczących koegzystencji w obszarach przygranicznych.

3.11 W tym kontekście **zaleca** Komisji utworzenie strony internetowej zawierającej odnośniki do istniejących krajowych rejestrów lokalizacji w Europie.

Bruksela, 6 grudnia 2006 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Michel DELEBARRE

Opinia Komitetu Regionów w sprawie „Roli gmin wiejskich w rozwoju regionów europejskich”

(2007/C 57/04)

KOMITET REGIONÓW,

uwzględniając decyzję swego Prezydium z 25 kwietnia 2006 r. o powierzeniu Komisji ds. Rozwoju Zrównoważonego (DEVE) przygotowania opinii z inicjatywy własnej w sprawie „Roli gmin wiejskich w rozwoju regionów europejskich” zgodnie z art. 265 ust. 5 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską;

uwzględniając program prac Komisji Rozwoju Zrównoważonego na 2006 r. ⁽¹⁾, w którym podkreśla się rolę gmin wiejskich utrzymujących stan równowagi regionalnej poprzez dywersyfikację działalności gospodarczej i świadczenie usług dla obywateli, oraz w którym apeluje się o zwrócenie szczególnej uwagi na relacje między miastem a wsią;

uwzględniając Europejską konwencję krajobrazową Rady Europy ⁽²⁾;

uwzględniając sprawozdanie Parlamentu Europejskiego w sprawie wielofunkcyjności rolnictwa i reformy WPR z dn. 22 maja 2003 r. ⁽³⁾;

uwzględniając konkluzje z konferencji w Salzburgu z listopada 2003 r.;

uwzględniając swoją opinię z 23 lutego 2005 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);

uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) ⁽⁴⁾;

uwzględniając decyzję Rady z dnia 20 lutego 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla rozwoju obszarów wiejskich (okres programowania 2007 — 2013) (2006/144/WE);

uwzględniając komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: „Niwelowanie różnic w dostępie do łączy szerokopasmowych” ⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ CdR 54/2006.

⁽²⁾ Florencja, 20.10.2000 r., CETS nr 176.

⁽³⁾ PE 322.192 A5-0189/2003.

⁽⁴⁾ CdR 255/2004.

⁽⁵⁾ COM (2006) 129 wersja ostateczna.